

Konferensrapport – 14th Felasa Congress 2019, 10-13 juni, Prag, Tjeckien

Felasa är en europeisk organisation öppen för alla verksamma inom försöksdjursvetenskap. Organisationen firar 40 år i år. Vart tredje år anordnas en konferens där forskning, lärdomar, skötsel, samarbeten med mera presenteras.

Årets konferens hade omkring 2000 deltagare och från Sveriges 3R-center deltog Jessica Johansson och Per E Ljung

Sammanfattning av presentationerna

Djurvälfärd och forskningskvalitet

Flera presentationer handlade om hur minskat lidande hos försöksdjuren ofta förbättrar forskningskvaliteten. Till exempel kan smärtlindring motverka den påverkan som ett ingrepp, till exempel en operation, innebär. Den positiva effekten av att lyfta upp möss i ett rör, eller kupade händer istället för att lyfta dom i svansen visades genom flera forskningsstudier där påverkan på beteende och fysiologi undersökts.

I många publicerade vetenskapliga artiklar står det inte grundläggande information som temperatur, luftfuktighet, ljusintensitet och typ av föda, vilket gör det svårt att återupprepa studierna. Användandet av ARRIVE-riktlinjerna föreslogs som ett sätt att få med den här informationen.

Konsekvenser av att de flesta studier görs på hanmöss diskuterades också.

Omsorgskultur (Culture of Care)

Djurvälfärd är ett återkommande tema i direktivet 2010/63/EU om skydd för djur som används för vetenskapliga ändamål (försöksdjursdirektivet) och ett återkommande tema även under kongressen. Direktivet lägger vikt vid att varje verksamhet har ett djurskyddsorgan som kan lyfta djurskyddet inom verksamheten. Lokala djurskyddsorgan kan använda det konsensus dokument om djurskyddsorgan som medlemsstaterna tagit fram. Kommissionen informerade att försöksdjursdirektivet är ett steg framåt för djurskyddsorganen och att de med stöd i direktivet kan argumentera för att tillräcklig tid ska finnas för att kunna genomföra sitt uppdrag och därmed uppfylla kraven som försöksdjursdirektivet ställer.

Övriga punkter som lyftes under presentationer inom omsorgskultur var behovet av att ledningen inom varje verksamhet är aktiv i arbetet med bättre djurvälfärd, att djurskyddsorganen ska erkännas som självständiga inom sin verksamhet och att djurvälfärdsarbetet kan och bör involvera alla inom en verksamhet, oavsett arbete.

Hållande och skötsel

Flera presentationer tog upp hållande av hanmöss och hur man kan underlätta hållande i grupp. Bland annat nämndes att de inte bör hållas i för stora grupper; en föreläsare förespråkade 3 hanmöss per bur. En av flera andra lösningar som nämndes var användande av kemiskt kastrerade sällskapshonor.

Eftersom det finns över 30 000 fiskarter så finns det inte nödvändigtvis en avlivningsmetod som är bäst i alla situationer. En föreläsare förespråkade användningen av elektricitet som en snabb och skonsam metod. Det pratades också om att söva ihjäl fiskar och att sövningsvätskor har olika egenskaper, ibland påverkar även vattnets pH hur effektivt ett ämne tas upp. För vuxna, små, tropiska fiskar som zebrafiskar föreslogs hypotermisk chock vara lämplig; fisken släpps ner i iskallt vatten (viktigt att isen separeras från vattnet så inte fisken hamnar på isen vilket kan leda till skador). Felasas råd om avlivningsmetoder väntas publiceras senare under året.

En föreläsare nämnde att man genom att hålla labbmöss med sällskapsmöss kan ge dem ett mer människolikt immunsystem.

Minskning av antalet försöksdjur

För att minska antalet djur som föds upp men som inte används i försök så föreslogs noggrannare planering av avel, inköp av djur från professionella uppfödare, nedfrysning av embryon och användande av gensaxen Crispr. I ett exempel minskade antal djur som behövdes från 13 000 till 3 500 vid användande av Crispr vid avel.

En föreläsare ifrågasatte behovet av att använda sig av kontroll-operationer vid operativa ingrepp, utan förespråkade istället att man endast använder djur som inte opererats som kontroller. Föreläsaren byggde resonemanget på vetenskaplig litteratur samt två egna studier som inte visade någon skillnad mellan kontroldjur utan operation och kontroldjur med operation.

En föreläsare tryckte på betydelsen av djurförsök och att vi inte kan modellera om vi inte har bakgrundsinformation.

Lagstiftning

Under 2017 genomfördes en uppföljning av EUs medlemsstaters implementering av direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål (försöksdjurdirektivet). Detta är ett krav i art. 58 i försöksdjurdirektivet. Kommissionen kunde konstatera att tidpunkten för genomförandet av piloten var olycklig då kraven för införlivandet och genomförandet av uppföljning hade för få års data för att få en komplett bild av direktivets funktion. Erfarenheten av direktivet i jämförelse med tidigare lagstiftning är inom medlemsstaterna också begränsade.

De punkter som var de absolut viktigaste vid genomförandet av direktivet var:

- att harmonisera genom att ansvariga personer skulle vara synliga (tillståndshavare och försöksledare),
- att kompetenta personer skulle finnas inom verksamheten (3 föreståndarroller och 1 dedikerad försöksdjurveterinär),
- att djurvälefärderna skulle prioriteras,
- att arbetet skulle genomföras med de 3 R:en (reduce, refine och replace) i åtanke, samt
- införandet av nationella kommittéer i alla medlemsstater.

Vidare skulle direktivet harmonisera kraven på vad som ansågs som utbildad och kompetent personal samt öka transparensen genom medlemsstaternas enhetliga inrapportering av statistik och publiceringar av populärvetenskapliga sammanställningar.

Resultatet från kommissionens rapport visar att arbetet med harmonisering går framåt, men att den fria rörligheten behöver ökas och att mer arbete inom 3R fortfarande är nödvändigt. En gemensam inrapporteringsmall för de populärvetenskapliga sammanställningarna är också planlagd samt 5 piloter inom bland annat utbildning är också beslutade.

Utbildning

Felasas utbildning och certifieringsorgan höll ett inledande möte på kongressen för att diskutera resultat ifrån tidigare workshoppar som genomfördes under 3R-världskongressen 2017 i Seattle. På dessa workshoppar diskuterades svårigheter och möjligheter för personal att uppnå tillräcklig hög kompetens inom EU och hur den godkända kompetensnivån i ett land ska kunna gälla inom hela EU. Vid mötet jämfördes hur några olika EU-länders godkännande av utbildning vars dels jämförbara och en del punkter där utbildnings- eller kompetenskrav skilde sig åt mellan medlemsstaterna. Det finns starka tecken på att FELASAs centrala funktion med att ackreditera utbildning inom EU underlättar både harmonisering och fri rörlighet inom unionen. Det sker genom medlemsstaternas nationella lagstiftning och verksamheternas erkännande av FELASAs utbildning. Representanter från USA önskade att ett liknande organ funnits för den amerikanska marknaden.

Under kongressen hölls också flera sessioner inom ämnet utbildningsmetoder. Flipped classroom som utbildningsmetod, där studenten är mer aktiv för att lära sig själv och förståelsen kontrolleras kontinuerligt är en metod som prövats inom utbildning för LAS (laboratory animal science). En utvärdering av metoden har visat på mer aktiva studenter och bättre studieresultat, men att det är bäst att införa utbildningstekniken stegvis.

3R-center

Sex europeiska 3R-center berättade om sin verksamhet. Bland annat berättade Norecopa om hur de tagit fram sin omfattande databas som ligger på deras hemsida. På deras hemsida finns också en karta över Europas 3R-center. Flera 3R-center tryckte på betydelsen av att nå studenter och elever med 3R-principen. Att stimulera till ökad kontakt mellan forskare som använder försöksdjur och de som inte gör det nämndes också som ett sätt att öka tillämpning av 3R.

Vidare hölls ett möte mellan 11 europeiska 3R-center under kongressen. Detta möte resulterade i ett beslut om fortsatt samarbete samt uppmaningen att sprida information om samarbetet för att försöka få med alla 3R-center i samarbetet.

Övrigt

Forskares stöd för djurförsök beror bland annat på art, syfte och svårhetsgrad. Det verkar finna ett lågt stöd för försök med avsevärd svårhetsgrad. I ett exempel mer än fördubblades acceptansen när svårhetsgraden sjönk från avsevärd till måttlig.

En forskare hade undersökt om svårhetsgraden som anges i etiska ansökningar systematiskt sätts under avsevärd svårhetsgrad för att undvika den obligatoriska utvärderingen i efterhand som följer avsevärd svårhetsgrad, men fann inget tydligt svar.

Muntliga presentationer

Närmare 250 muntliga presentationer hölls och de var grupperade inom:

- Utbildning och träning
- Möjlighet till upprepning av studier (reproducibilitet) samt översättning (translation)
- Hantering av försöksdjursmodell (inklusive tillämpning av 3R)

- Skötsel av djur
- Efterlevnad och kommunikation
- Klassificering av svårhetsgrad

Workshops

Det hölls 7 stycken vetenskapliga workshops, fyra stycken om svårhetsgrader samt 13 stycken kommersiella workshops

Postrar

Omkring 100 postrar presenterade inom en mängd områden; från 3R-centers presentation av sitt arbete till olika forskningsstudier

Övrigt

Nästa Felasa-konferens kommer att äga rum 2022 i Marseille, Frankrike.

Länk till felasa: <http://www.felasa.eu/>

Länk till konferensens hemsida: <http://www.felasa2019.eu/>

Jessica Johansson och Per E Ljung

Sveriges 3R-center

